

הלילה הארוך ביותר של השנה מאחורינו. זהו ה-21.12 שבו שעות האור הן הקצרות ביותר ושעות החושך הארוכות ביותר. מכאן והלאה, יילך האור ויתארך עד שיא הקיץ. הלילה והחושך מזכירים לי את האישה שנשכחה, את לילית (ושימו לב שכדי להיזכר, יש לעשות שימוש בז.כ.ר).

מיהי לילית? האם היתה קיימת? אם כן, מדוע נשכחה? מדוע נשארה בחשיכה?

במדרשים מסוימים, בעיקר אזוטריים (כלומר פנימיים, סודיים) מופיעה לילית כאשתו הראשונה של אדם, לפני חוה. היא זו שנבראה כשהאל ברא את האדם בצלמו ובדמותו, זכר ונקבה. לילית היא כמובן הנקבה שבסיפור. האם נקבה היא הניגוד של זיכרון? ההעדר לעומת היש? כיצד להבין כינוי זה שלה שכולו חלל פנוי, על שם הניקביות, החוריות שלה, יכולת ההחדרות של האיכות הנשית? לאחר מכן, בסיפור הבריאה השני, כשהיא נבראת מן הצלע היא נקראת אישה, כי מאיש לוקחה. שמה הוא הגדרת תפקידה כבת זוג ועזר כנגד האיש. אחרי שתאכל מפרי עץ הדעת ותגורש היא תקרא חוה – לציין את יכולת האימהות שלה. אבל לילית, זו ששמה אינו מוזכר כלל בסיפור, מזוהה עם הנקבה בלבד. אותה איכות מינית, גופנית שאינה תלויית תפקיד עדיין. למעשה, בכל הקשור לזוגיות ולאימהות שלה, יש לאגדה ולמדרש רק דברים רעים לספר: היא רעה. רעה מאד. לא נאמנה, פוגעת בתינוקות שלה, פוגעת בתינוקות של אחרים, היא עצמאית, בעלת דיעה משלה, תאוותנית, מפתה ומדיחה. בקיצור – כוחות החושך והרוע בהתגלמותם.

לגבי השם 'לילית', הדעות חלוקות. יש מי שסובר שלילית היא העוף לילי וכינויה גזור מהשורש 'ליל, ליל', שמשמעותו תנועה סיבובית או עצם מסתובב וזאת בשל צורת מעופה המעגלי. על פי דעה אחרת, מקור המילה הוא שומרי: 'ליל', שפירושו רוח או סופה. מאוחר יותר קשרו את שמה ללילה מהשורש השמי 'ליל'.

האם ייתכן שלילית היא רוח הלילה?

ביום הראשון לבריאת העולם, רגע לאחר שאלוהים בורא את השמיים והארץ, הוא מפריד בין האור לבין החושך. זוהי ההפרדה השנייה שהוא מבצע במסכת ארוכה של הבדלות, מיונים וחלוקות לשניים, שיוצרות את העולם כולו. את האור שהופרד מהחושך הוא מכנה יום ואת החושך הוא מכנה לילה. מיד לאחר מכן, יהיו ערב ובוקר והיום ראשון מסתיים. הערב שייך וקשור ללילה והבוקר ליום, ומכאן אפשר גם ללמוד משהו על אופיים של שני כוחות מנוגדים ומופרדים אלו – הבוקר משורש ב.ק.ר – מבוקר, מסודר ומאורגן והערב מלשון ע.ר.ב – ערבוביה, בלאגן. היום והאור יקושרו לזכר – לזיכרון, לתודעה הערה, לטוב. החשיכה, הלילה, הערב יקושרו לנקבה – לשיכחה, לערבוביה ולרוע.

רגע לפני שהכל התחיל להתפצל ולהיפרד היו החושך והאור, היום והלילה, חוה ולילית, הזכר והנקבה ישות אחת שלמה. ההפרדה שבה אנו חיים, שתכליתה לברוא וליצור, לחיות חיים ראויים על פני האדמה ולהבחין בין טוב לרע, משרתת תודעה מסוימת שבה חלקים שלמים מישותנו השלמה נגזרים ומורחקים מהבמה. כמו שבטיפול אנו מרשים לחלקים אלו לצוץ, לתת מודע שלנו להעלות את כל החומרים המסוכנים, כדי לשוב ולהיות שלמים, כך עלינו גם להכיר את כוחות הלילית שבתוכנו. אלו הם הכוחות היצריים, המעורבבים, שרוצים לעצמם דברים שלא מקובל לרצות, שמתאווים, שמלאים דחפי הרס ותוקפנות כמו גם כוחות בריאה והתחדשות ויצירה לא מרוסנים ולא מופרדים. כפי שבשנתנו אנו מחדשים את כוחינו כדי שנוכל לעשות את עבודת היום כהלכה, כך עלינו לצלול לתוך כוחות הלילית כדי לשרת את התפתחותנו. כל עוד לא נכיר בכוחות אלו ונאיר אותם, הם ימשיכו להתקיים כשדים רעים ומזיקים שיש להתגונן מפניהם או לחסלם.

בזמן זה של התגברות כוחות החושך והלילה – אנו מוזמנות לצאת למסע בכיוון ההפוך לסיפורי הבריאה – מאימא, לאישה, לנקבה. מחוה, לאישה, ללילית, כשבכל פעם אנו מוסיפות לעצמנו את מה שהורד ונלקח מאיתנו בדרך להגדרת הזהות העצמית המצומצמת שלנו.